

Provinciale Staten

Clustercode

Ons kenmerk DOC-00615441

Bijlage(n) 2

Uw kenmerk -

Maastricht 20 februari 2024

Verzonden 21 februari 2024

Onderwerp

Statenvoorstel 'Beleidskader Leefbare Steden en Dorpen'

Geachte Staten,

Hierbij bieden wij u het statenvoorstel 'Beleidskader Leefbare Steden en Dorpen' aan ter bespreking in uw Statencommissie Leefomgeving op 29 maart 2024.

Het coalitieakkoord en het beleidskader

Het voorliggende statenvoorstel betreft een uitwerking van het coalitieakkoord *Elke Limburger telt!* Voorliggend beleidskader vormt een uitwerking van hoofdstuk 6 Leefbare Steden en Dorpen van het coalitieakkoord. In dit hoofdstuk staat de kwaliteit van de woon- en leefomgeving centraal, waarbij de focus ligt op het verbeteren van de leefbaarheid voor alle Limburgers. Ook het belang van de sturende rol van de Provincie via ruimtelijke ordening wordt benadrukt, omdat de Provincie deze kan inzetten om te sturen op omgevingskwaliteit.

In het voorliggende beleidskader zijn de geschetste lijnen uit het coalitieakkoord vertaald naar drie lange termijn doelstellingen:

1. Verbetering van de leefbaarheid in Limburgse steden en dorpen;
2. Passende woonruimte voor iedereen die in Limburg een woning zoekt;
3. Balans tussen beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving.

Verbetering van de leefbaarheid in Limburgse steden en dorpen

Het college benadert de leefbaarheidsopgave in Limburg als een brede, integrale opgave. In het coalitieakkoord wordt specifiek het belang van een samenhangende aanpak van sociale en fysieke vraagstukken benadrukt. Provincie-breed streven we naar de verbetering van de leefbaarheid door ons te richten op omgevingskenmerken die bepalend zijn voor met name de sociale en de fysieke omgeving. In

het 'Beleidskader Leefbare Steden en Dorpen' ligt de focus op de fysieke omgeving, de openbare ruimte en (semi) publiek toegankelijke ruimte en gebouwen. Vanuit het beleidskader Samen Leven en Bestaanszekerheid ligt het accent op investeringen, die gemeenschapszin (sociale cohesie) stimuleren binnen een samenleving waarin iedereen kan meedoen en elkaar kan ontmoeten. Beide kaders richten zich zowel op wijken, dorpen en buurten, waarbij de leefbaarheidsbehoefte van de inwoners centraal staat (hoogte van de nood). Op basis van data blijkt dat in een aantal wijken verschillende behoeftes samenkomen. Vanuit het kader Samen Leven en Bestaanszekerheid hebben we daarom hier extra aandacht voor (minimaal 5 aandachtswijken). Op deze wijze wordt vanuit beide kaders een bijdrage geleverd, zowel vanuit een fysieke en een sociale invalshoek, aan de leefbaarheid voor elke Limburger.

Vanuit het beleidskader Leefbare Steden en Dorpen stellen we een Leefbaarheidsfonds in om benodigde fysieke investeringen mogelijk te maken die de leefbaarheid in steden en dorpen bevordert. Deze investeringen doen we samen met gemeenten, het maatschappelijk middenveld en met inwoners zelf. Als college kiezen we hierbij bewust voor een ondersteunende rol, omdat wij geloven dat we als provinciale overheid niet de aangewezen partij zijn om te bepalen wat nodig is in een specifieke wijk of kern. Het zijn juist de inwoners, gemeenten en maatschappelijke organisaties die kennis hebben van en inzicht hebben in de lokale behoeften in relatie tot leefbaarheid. Zij zijn ook bij uitstek de partijen die kunnen duiden waarom een initiatief noodzakelijk is (waar de nood het hoogst is). Vanuit deze leefbaarheidsgedachte sluiten we dus maximaal aan bij de behoeften die leven in de Limburgse steden en dorpen, waarmee we rechtstreeks vormgeven aan de doelen van het coalitieakkoord. We zijn momenteel nog met partners in gesprek over de exacte uitwerking van het Leefbaarheidsfonds. Concretisering die verder reikt dan het beleidskader, zal dan ook nog volgen.

Passende woonruimte voor iedereen die in Limburg een woning zoekt

Samen met gemeenten, woningbouwcorporaties en marktpartijen blijven we inzetten op een versnelling van de woningbouw, waarbij we streven naar een evenwicht tussen de woningbehoefte van onze inwoners en het woningaanbod. Als Provincie hebben we binnen deze opgave een stimulerende, ondersteunende en aanjagende rol richting partners om aan de vastgestelde ambitie uit de Woondeal Limburg van 26.550 te voldoen. Deze afspraak wordt nog eens verhoogd met een extra ambitie van 20.000 woningen. Hierbij wordt gekeken naar beschikbare plekken binnen bestaande kernen, zoals de intensivering van woningbouw nabij grootschalige OV-knooppunten. Maar er wordt ook geluisterd naar de behoefte van een aantal kernen, waar de leefbaarheid onder druk staat, om aan de randen van de bestaande bebouwde kern nieuwe woningbouw te realiseren (het 'straatje erbij').

Balans tussen beschermen en benutten van fysieke leefomgeving

De (ruimtelijke) opgaven in Limburg zijn groot, maar de ruimte is schaars. Als we alle sectorale ruimtevragen naast elkaar in onze Provincie willen toestaan, dan hebben we meer ruimte nodig dan we beschikbaar hebben in onze Provincie. Ruimtelijke Ordening is dan ook niet voor niets terug van weggeweest. Gedurende deze collegeperiode zal de actualisatie van de Provinciale Omgevingsvisie, met bijbehorende bouwstenen zoals de ontwerpende onderzoeken, een groot thema zijn waarbij uw Staten actief betrokken zullen worden. Hier wordt ook de aanpassing van de Omgevingsverordening gekoppeld. Hierbij wordt onder andere gekeken naar aanpassingen die de Provincie meer grip geven om te sturen op specifieke opgaven, zoals arbeidsmigratie.

Wijzigingen en vervolg

Op 12 januari jl. is voorliggend beleidskader in concept met u besproken. Naar aanleiding van de door u gemaakte opmerkingen en (technische) vragen zijn aanpassingen gedaan in het beleidskader. Hieronder een kort overzicht van de belangrijkste wijzigingen:

- Aanscherping, verduidelijking en nadere uitwerking van verschillende zaken in Hoofdstuk 5 betreffende het Leefbaarheidsfonds (5. *Verbetering van de leefbaarheid in Limburgse steden en dorpen*).
- Uitwerking van de wijze van actief informeren en betrekken van Provinciale Staten gedurende deze collegeperiode (5. *Verbetering van de leefbaarheid in Limburgse steden en dorpen* & 10. *Voortgangsrapportages, monitoring en bijsturing*).
- Nadere uitwerking van het thema arbeidsmigratie in relatie tot wonen (6.3 *Regie op de Volkshuisvesting en verrijken Woondeal*).
- Nadere uitwerking van het 'Straatje erbij' (6.4 *Limburgse Aanpak Bebouwde Omgeving*).

Voor een gedetailleerd overzicht van alle wijzigingen en aanpassingen ten opzichte van het eerdere concept-beleidskader hebben wij een separate 'Nota van Wijzigingen' voor u opgesteld als aparte bijlage bij de stukken. Met de inhoud van dit beleidskader, en de gedane wijzigingen hierin, beschouwen we toezeggingen 9284, 9285 en 9286 als afgedaan. Ook moties 2982 Jetten en 3014 Berghorst, en gewijzigde moties 2999 Absil, 3034 Jetten en 3003 Wolters Gregório zijn meegenomen in de uitwerking.

Zoals besproken in uw Agendacommissie en Presidium zullen de beleidskaders na de eerdere sonderende bespreking nu worden aangeboden voor een *oordeelsvormende* bespreking in de Statencommissies in maart 2024. Indien uw Staten de voorstellen besluitrijp achten zullen deze besluitvormend in de Provinciale Statenvergaderingen van april en mei 2024 aan u voorgelegd worden.

Uiteraard zal uw betrokkenheid bij het beleidskader Leefbare Steden en Dorpen hier niet stoppen. We rapporteren periodiek, in het ritme van de Planning & Control cyclus, over de voortgang op de gestelde doelen binnen dit kader (welke terug te vinden zijn in de bijbehorende doelenboom). Daar waar de inzet van de programmareserves Wonen en Leefbaarheid (€35 mln.) gewenst is, wordt dit via een begrotingswijziging aan uw Staten voorgelegd. Dit zullen we pas doen zodra het beleid concreet genoeg is en uw Staten goed kunnen doorgronden waar u "ja" tegen zegt. Dit is een positieve ontwikkeling voor het budgetrecht van PS en de hiermee beoogde transparantie. Het eerstvolgende moment waarop wij naar verwachting bij u een voorstel zullen neerleggen om middelen uit de programmareserve in te zetten volgt snel, namelijk op 28 juni bij vaststelling van de Voorjaarsnota 2024.

Ook zijn wij voornemens om uw Staten jaarlijks op een diepgaander detailniveau te informeren over de voortgang. Voor het Leefbaarheidsfonds zullen wij uw Staten in het tweede kwartaal van 2025, voorafgaand aan de Voorjaarsnota 2025, voor het eerst informeren over de voortgang van het Leefbaarheidsfonds op alle drie de schaalniveaus. Hierna zullen we jaarlijks terugkomen bij Provinciale Staten om goed inzicht te bieden in de ingediende en gehonoreerde initiatieven en in de behaalde resultaten van deze initiatieven. Hiermee blijft u in positie om te controleren hoe de middelen uit het Leefbaarheidsfonds besteed worden. Indien gewenst kunnen uw Staten van deze momenten gebruik maken om bij te sturen.

Voor wat betreft het spoor over wonen, zullen wij u jaarlijks voorzien van de provinciale Woonmonitor en zullen we in kwartaal één van 2024 een infosessie organiseren over de Woondeal, grootschalige woningbouw nabij OV-knooppunten en het 'straatje erbij' (toezegging 9352).

Ten aanzien van het spoor van de fysieke leefomgeving zult u eind Q1 2024 het plan van aanpak voor de actualisatie van de Provinciale Omgevingsvisie ontvangen ter sondering. In dit plan van aanpak worden de nadere bespreek- en behandelmomenten gerelateerd aan dit proces geschetst, waaronder de sonderende bespreking van de omgevingsvisie en besluitvorming over de omgevingsvisie en de omgevingsverordening. Ook wordt u via de Statenwerkgroep Omgevingsvisie, actief geïnformeerd over de voortgang, waaronder over de voortgang rondom het Ruimtelijk voorstel en het Ruimtelijk arrangement. In het eerste kwartaal van 2024 zal ook nog een infosessie over de samenhang van de POVI georganiseerd worden (toezegging 9352).

Voor de externe verspreiding zal ook een aantal fysieke exemplaren worden gedrukt. Wij gebruiken daarvoor CO₂-neutraal papier van landbouwafval geproduceerd door PaperWise uit Weert.

Voor nu kijken wij uit naar de bespreking met uw Staten in de Statencommissie Leefomgeving van 29 maart 2024.

Gedeputeerde Staten van Limburg

voorzitter

secretaris

Statenvoorstel – 1 minuut

versie No: G-24-013

Voor invulinstructie [klik hier](#)

1 Onderwerp

Statenvoorstel Beleidskader Leefbare Steden en Dorpen

2 Inleiding/aanleiding inclusief beoogd resultaat

Of het nu gaat om energie, klimaat, de woningbouwopgave, mobiliteit, landbouw, water of sociale rechtvaardigheid: de opgaven in Nederland zijn groot. We staan aan de vooravond van wat 'de grote verbouwing van Nederland' wordt genoemd. Alleen al het beeld tot 2030 maakt duidelijk dat er in Limburg simpelweg niet genoeg ruimte is om alle opgaven en doelen een plek te geven. Door slimme combinaties kunnen we ruimtewinst boeken, maar dit is niet altijd mogelijk. We zullen dus heldere ruimtelijke keuzes moeten maken.

Deze keuzes maken we niet alleen omdat we tegen de grenzen van de beschikbare ruimte aanlopen, maar ook omdat we langs de lijn van deze keuzes kansen zien om bij te dragen aan de kwaliteit van de leefomgeving en om mede vorm te geven aan het Limburg dat we *willen* zijn. Door te sturen op 'de samenhang der dingen' en door te investeren in de kwaliteit van de woon- en leefomgeving, zorgen we de komende periode voor een verbeterde leefbaarheid in onze Provincie, zowel op het platteland als in de steden. Hierbij hebben we aandacht voor de relatie tussen inwoner en de eigen leefomgeving en kijken we gebiedsgericht wat er nodig is. Dit maakt van Limburg niet alleen een aantrekkelijke omgeving om in te leven, maar stelt ons, met een krachtig platteland en sterke steden, ook in staat om in te spelen op de veranderingen die op ons afkomen.

De afgelopen jaren hebben gemeenten, woningcorporaties, bedrijven en inwoners, samen met de Provincie forse investeringen gedaan in de leefbaarheid van Limburgse dorpen en steden. Toch staat die leefbaarheid in Limburg op veel plekken nog onder druk. Waar in plattelandskernen steeds meer voorzieningen dreigen te verdwijnen en de bereikbaarheid achteruit gaat, zien we hoe in steden armoede zich concentreert in specifieke wijken met slechte woonomstandigheden, weinig ontmoetingsplekken en een lage sociale cohesie. Niet voor niets is leefbaarheid de rode draad die door het coalitieakkoord 'Elke Limburger telt!' loopt. We stellen hiermee een collegebrede ambitie om met onze inzet bij te dragen aan de leefbaarheid voor elke Limburger.

Leefbaarheid kent een belangrijk uitgangspunt: het gaat om de *relatie* tussen de inwoner en de eigen leefomgeving. Bij de leefomgeving horen niet alleen de kenmerken die fysiek zichtbaar zijn (de woning, de bushaltes of de bomen), maar ook de aanwezige sociale kenmerken (de sociale cohesie, het verenigingsleven en de veiligheid). Wanneer deze leefomgeving, met haar sociale en fysieke kenmerken, aansluit bij de behoeften van de inwoner, spreken we van een leefbare omgeving.¹ Inwoners uit St. Geertruid kunnen hele andere behoeften hebben met betrekking tot hun leefomgeving dan de inwoners van een woonwijk in Venlo. Hiermee is leefbaarheid dus per definitie plaatsgebonden en afhankelijk van de specifieke omstandigheden, de kenmerken van

¹ Op 14 november 2023 is door Gedeputeerde Staten een gezamenlijke definitie van het begrip *leefbaarheid* vastgesteld. De uitwerking van deze definitie ligt aan de basis van dit kader en de uitwerking van het Leefbaarheidsfonds (hoofdstuk 5), maar wordt ook gehanteerd in de andere beleidskaders. Voor een volledige uitwerking van de definitie: zie *bijlage 1*.

een locatie en van de mensen die hier wonen. Dit betekent dat we als provinciale overheid midden in de samenleving moeten staan om gebiedsgericht te bezien wat er nodig is om de leefbaarheid in onze Provincie in stand te houden of zelfs te verbeteren.

Vanuit het beleidskader 'Leefbare Steden en Dorpen' versterken we de leefbaarheid door middel van het Leefbaarheidsfonds te investeren in de fysieke leefomgeving, door de juiste omstandigheden te creëren voor de realisatie van een woningvoorraad die aansluit op de behoefte van de regio en door te sturen op samenhangende ruimtelijke keuzes voor meer omgevingskwaliteit.

De ambitie van dit beleidskader komt concreet naar voren in de volgende drie lange-termijn doelstellingen:

1. Verbetering van de leefbaarheid in Limburgse steden en dorpen;
2. Passende woonruimte voor iedereen die in Limburg een woning zoekt;
3. Balans tussen beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving.

Dit nieuwe beleidskader vervangt het kader Kwaliteit Limburgse Centra (2020), de Limburgse Agenda Wonen (2020) en vormt de basis voor de actualisatie van de Provinciale Omgevingsvisie (2021).

Voor de volledige inhoud verwijzen wij u naar het kader in de bijlage.

3 Bevoegdheid

Het vaststellen van de kaders voor het provinciale beleid is een bevoegdheid van Provinciale Staten.

4 Voorstel aan Provinciale Staten

In te stemmen met de vaststelling van het voorliggend beleidskader 'Leefbare Steden en Dorpen'.

5 Argumenten / toets duurzaamheidparagraaf

Er is in Nederland weliswaar sprake van een algemene positieve ontwikkeling van de leefbaarheid, maar tegelijkertijd verschilt deze wel sterk per landsdeel en daarbinnen per gemeente.² Landsdeel Zuid (Limburg en Noord-Brabant) blijft achter op deze positieve ontwikkeling en had anno 2020 gemiddeld genomen de minst gunstige leefbaarheidsscore.

De beschikbaarheid, betaalbaarheid en kwaliteit van de woningvoorraad is ook in grote mate bepalend voor de leefbaarheid in Limburg. Het doorzetten van de huishoudensverdunning (minder personen per huishouden) betekent dat we een alsmaar toenemend aantal huishoudens zien. De behoefte aan passende woningen op de korte termijn stijgt hierdoor, maar verandert ook. De groeiende behoefte doet zich in Limburg met name voor in het goedkopere segment (sociale huur, midden huur en goedkope koop), terwijl juist in dit segment de afgelopen jaren het aanbod van voornamelijk sociale huurwoningen is afgenomen als gevolg van landelijk beleid en de daarmee samenhangende financiële positie van corporaties. Bovendien is het steeds lastiger om in dit

² Atlas Research (2022). "Leefbaarheid in Nederland 2020. Een analyse op basis van de Leefbarometer 3.0". Online beschikbaar: <https://www.leefbaarometer.nl/resources/rapport-leefbaarheid-in-nederland-2020.pdf>

goedkope segment nieuwe woningen van voldoende kwaliteit bij te bouwen, te herbouwen of bestaande voorraad te verbouwen.

De grote maatschappelijke opgaven, waarvan de aanpak van het woningtekort één van de vele is, vragen veel fysieke ruimte en zullen de inrichting van Limburg veranderen. De intensieve(re) benutting van de fysieke leefomgeving zet ook de kwaliteit van deze leefomgeving, en daarmee de leefbaarheid, onder druk. Het is dan ook niet gek dat het domein 'Ruimtelijke Ordening' terug van weggeweest is en dat er wordt gevraagd om meer regie vanuit de verschillende overheidslagen binnen het ruimtelijke domein. We hebben met elkaar een ruimtelijke 'puzzel' te leggen in een zich voortdurend ontwikkelend speelveld (zie hiervoor hoofdstuk 7). Bij het leggen van deze puzzel bewaken we onze verantwoordelijkheid om een goede belangenafweging te maken rond leefbaarheid, omgevingskwaliteit en een veilige leefomgeving. Met oog voor sociale draagkracht van wijken en dorpen.

6 Risico's

Elk kader heeft ook een hoofdstuk 'Organisatie van de uitvoering'. Het betreft hier ook deels een generieke passage, en deels een specifiek-inhoudelijke inkleuring per kader. De kracht van een kader is zo sterk of zo zwak als haar uitvoering. Vanuit die wetenschap zijn wij als Provincie altijd onderdeel van een groter geheel van maatschappelijke partners en collega-overheden. De slagkracht staat de komende jaren onder druk vanwege een grote arbeidsmarktkrapte die naar verwachting alleen maar zal toenemen. Of het nou gaat om de vakmensen in de energietransitie en maakindustrie, de ecologen of planologen in het ruimtelijk en landelijk domein, of de handen aan het bed, de vrijwilligers bij de voetbalclub of muziekvereniging – ambities realiseer je met de slagkracht van mensen. Verderop in dit statenvoorstel wordt hier nog nader op ingegaan.

Statenvoorstel

No: G-24-013

1. Onderwerp

Statenvoorstel Beleidskader Leefbare Steden en Dorpen

2. Inleiding/aanleiding inclusief beoogd resultaat

Of het nu gaat om energie, klimaat, de woningbouwopgave, mobiliteit, landbouw, water of sociale rechtvaardigheid: de opgaven in Nederland zijn groot. We staan aan de vooravond van wat 'de grote verbouwing van Nederland' wordt genoemd. Alleen al het beeld tot 2030 maakt duidelijk dat er in Limburg simpelweg niet genoeg ruimte is om alle opgaven en doelen een plek te geven. Door slimme combinaties kunnen we ruimtewinst boeken, maar dit is niet altijd mogelijk. We zullen dus heldere ruimtelijke keuzes moeten maken.

Deze keuzes maken we niet alleen omdat we tegen de grenzen van de beschikbare ruimte aanlopen, maar ook omdat we langs de lijn van deze keuzes kansen zien om bij te dragen aan de kwaliteit van de leefomgeving en om mede vorm te geven aan het Limburg dat we *willen* zijn. Door te sturen op 'de samenhang der dingen' en door te investeren in de kwaliteit van de woon- en leefomgeving, zorgen we de komende periode voor een verbeterde leefbaarheid in onze Provincie, zowel op het platteland als in de steden. Hierbij hebben we aandacht voor de relatie tussen inwoner en de eigen leefomgeving en kijken we gebiedsgericht wat er nodig is. Dit maakt van Limburg niet alleen een aantrekkelijke omgeving om in te leven, maar stelt ons, met een krachtig platteland en sterke steden, ook in staat om in te spelen op de veranderingen die op ons afkomen.

De afgelopen jaren hebben gemeenten, woningcorporaties, bedrijven en inwoners, samen met de Provincie forse investeringen gedaan in de leefbaarheid van Limburgse dorpen en steden. Toch staat die leefbaarheid in Limburg op veel plekken nog onder druk. Waar in plattelandskernen steeds meer voorzieningen dreigen te verdwijnen en de bereikbaarheid achteruit gaat, zien we hoe in steden armoede zich concentreert in specifieke wijken met slechte woonomstandigheden, weinig ontmoetingsplekken en een lage sociale cohesie. Niet voor niets is leefbaarheid de rode draad die door het coalitieakkoord 'Elke Limburger telt!' loopt. We stellen hiermee een college-brede ambitie om met onze inzet bij te dragen aan de leefbaarheid voor elke Limburger.

Leefbaarheid kent een belangrijk uitgangspunt: het gaat om de *relatie* tussen de inwoner en de eigen leefomgeving. Bij de leefomgeving horen niet alleen de kenmerken die fysiek zichtbaar zijn (de woning, de bushaltes of de bomen), maar ook de aanwezige sociale kenmerken (de sociale cohesie, het verenigingsleven en de veiligheid). Wanneer deze leefomgeving, met haar sociale en fysieke kenmerken, aansluit bij de behoeften van de inwoner, spreken we van een leefbare omgeving.³ Inwoners uit St. Geertruid kunnen hele andere behoeften hebben met betrekking tot hun leefomgeving dan de inwoners van een woonwijk in Venlo. Hiermee is leefbaarheid dus per definitie plaatsgebonden en afhankelijk van de specifieke omstandigheden, de kenmerken van een locatie en van de mensen die hier wonen. Dit betekent dat we als provinciale overheid

³ Op 14 november 2023 is door Gedeputeerde Staten een gezamenlijke definitie van het begrip *leefbaarheid* vastgesteld. De uitwerking van deze definitie ligt aan de basis van dit kader en de uitwerking van het Leefbaarheidsfonds (hoofdstuk 5), maar wordt ook gehanteerd in de andere beleidskaders. Voor een volledige uitwerking van de definitie: zie *bijlage 1*.

midden in de samenleving moeten staan om gebiedsgericht te bezien wat er nodig is om de leefbaarheid in onze Provincie in stand te houden of zelfs te verbeteren.

Vanuit het beleidskader 'Leefbare Steden en Dorpen' versterken we de leefbaarheid door middel van het Leefbaarheidsfonds te investeren in de fysieke leefomgeving, door de juiste omstandigheden te creëren voor de realisatie van een woningvoorraad die aansluit op de behoefte van de regio en door te sturen op samenhangende ruimtelijke keuzes voor meer omgevingskwaliteit.

De ambitie van dit beleidskader komt concreet naar voren in de volgende drie lange-termijn doelstellingen:

1. Verbetering van de leefbaarheid in Limburgse steden en dorpen;
2. Passende woonruimte voor iedereen die in Limburg een woning zoekt;
3. Balans tussen beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving.

Een nadere uitwerking van het bovenstaande treft u aan in de hoofdstukken 5, 6 en 7 van het bijgevoegde beleidskader Leefbare Steden en Dorpen (LSeD).

Dit nieuwe beleidskader vervangt het kader Kwaliteit Limburgse Centra (2020), de Limburgse Agenda Wonen (2020) en vormt de basis voor de actualisatie van de Provinciale Omgevingsvisie (2021).

Voor de volledige inhoud verwijzen wij u naar het kader in de bijlage.

3. Bevoegdheid

Het vaststellen van de kaders voor het provinciale beleid is een bevoegdheid van Provinciale Staten.

4. Voorstel aan Provinciale Staten

In te stemmen met de vaststelling van het voorliggend beleidskader 'Leefbare Steden en Dorpen'.

5. Risico's

Organisatie van de uitvoering (slagkracht)

Elk kader heeft ook een hoofdstuk 'Organisatie van de uitvoering'. Het betreft hier ook deels een generieke passage, en deels een specifiek-inhoudelijke inkleuring per kader. De kracht van een kader is zo sterk of zo zwak als haar uitvoering. Vanuit die wetenschap zijn wij als Provincie altijd onderdeel van een groter geheel van maatschappelijke partners en collega-overheden. De slagkracht staat de komende jaren onder druk vanwege een grote arbeidsmarktkrapte die naar verwachting alleen maar zal toenemen. Of het nou gaat om de vakmensen in de energietransitie en maakindustrie, de ecologen of planologen in het ruimtelijk en landelijk domein, of de handen aan het bed, de vrijwilligers bij de voetbalclub of muziekvereniging – ambities realiseer je met de slagkracht van mensen.

Naast de arbeidsmarktkrapte is de rijksoverheid een belangrijke speler in het realiseren van de gestelde ambities in de kaders. Enerzijds vanuit wet- en regelgeving, anderzijds vanuit de financiële randvoorwaarden voor de grote opgaven van Nederland. En misschien nog wel

belangrijker: de nieuwe politiek-bestuurlijke koers die uit de kabinetsformatie volgt. Alhoewel een aantal zaken weliswaar niet controversieel zijn verklaard, zullen hier nog Kamermeerderheden voor gevonden moeten worden. En voor een aantal grote controversiële onderwerpen (klimaat, migratie, landelijk gebied, Groeifonds) is er snel duidelijkheid gewenst over de koers.

Maar ook onze eigen provinciale rolopvatting is daarbij van belang. Het maakt nogal wat uit als je als provincie de regie naar je toetrekt, of juist de ruimte geeft aan de regio of partners. Een steuntje in de rug, of zelf voorop de bok. Beiden kan, maar wel weloverwogen en vervolgens ook met voldoende menskracht en de juiste rolopvatting deze keuzes implementeren. Regels kunnen knellend werken en staan maatschappelijk initiatief soms in de weg, maar regels kunnen ook duidelijkheid en rechtszekerheid bieden voor burgers als het gaat om gelijk speelveld of handhaving. Er is in de voorliggende kaders uitgebreid ingegaan op de inhoudelijke rollen, taken en bevoegdheden die de provincie ook zelf heeft c.q. ambieert.

6. Toelichting / kernargumenten/onderbouwing

De Limburgse opgaven rondom huisvesting, leefbaarheid en ruimtelijke ordening zijn ieder complex. Zo gaat het bij de huisvestingsopgave niet enkel om woonwensen en betaalbaarheid, maar ook bijvoorbeeld om de zorg voor het Limburgse landschap, verduurzaming en waterveiligheid. Bij de leefbaarheidsopgave kiezen we er als Provincie voor om niet alleen naar de fysieke kant van het vraagstuk te kijken, maar ook naar de sociale kant. Bij de ruimtelijke ordening is het integraal wegen van ruimteclaims, waaronder die van de leefbaarheids- en huisvestingsopgave, en het sturen op samenhang wat ons betreft de kern van het werk. We hebben simpelweg niet de tijd, de mensen of de ruimte om de opgaven los van elkaar aan te pakken. Een integrale aanpak waarbij de verschillende vraagstukken in samenhang worden gezien, is dan ook nodig.

Ten aanzien van de opgaven in dit beleidskader is ook sterke sturing een vereiste. Alleen door regie te nemen kan de juiste ontwikkeling op de juiste plek met de benodigde omgevingskwaliteit worden gerealiseerd en kan gekomen worden tot meervoudig ruimtegebruik. In de samenwerking tussen overheden heeft de Provincie als middenbestuur het juiste schaalniveau, de benodigde kennis en inzicht om deze regie te nemen. Het Rijk ziet de Provincie steeds meer als regievoerende overheidslaag en legt dit ook vast in wetgeving. Waar belangen conflicteren, dient de Provincie steeds vaker de keuzes te maken. Deze keuzes zijn gebaseerd op een uitlegbare visie en ontwikkelperspectief voor Limburg. Deze visie is in afstemming met partners opgesteld (de Provinciale Omgevingsvisie) en wordt gedurende deze collegeperiode herijkt.

Met de (nog in te voeren) Wet versterking regie Volkshuisvesting (WvrV), krijgt de Provincie ook een wettelijke taak toegedicht op het woondossier. Regie van de Rijksoverheid en de Provincie op de woningmarkt wordt via deze wet versterkt door een versteviging van het juridisch instrumentarium. Als Provincie hebben we een stimulerende, ondersteunende en aanjagende rol richting partners om aan de gemaakte afspraak uit de Woondeal Limburg van minimaal 26.550 woningen te voldoen en om daar waar zich kansen aandienen, bij te dragen aan de ambitie van 20.000 extra woningen. Mogelijke locaties voor minimaal 3.000 woningen van deze ambitie worden momenteel samen met gemeenten nader uitgewerkt. Voor deze locaties wordt in eerste instantie gekeken naar zes grootschalige OV- knooppunten (Intercity stations) en naar dorps- en stadsranden (het 'straatje erbij'). De samenwerking tussen de overheden, woningcorporaties,

markt en bewoners wordt geïntensiveerd en wordt aan verschillende tafels verankerd in duidelijke afspraken over de bouwprogrammering en ieders aandeel daarbinnen.

Elke stad, dorp, wijk of buurt staat voor een eigen pakket aan grote maatschappelijke en ruimtelijke opgaven. Bij de opgaven, geschetst in dit beleidskader, is het belangrijk om te realiseren dat de leefbaarheid en de daarbij behorende behoeften zich op verschillende manieren kunnen uiten en dat dit vraagt om een gebiedsgerichte blik. Inwoners weten vaak goed wat nodig is en wat werkt. Juist daarom stellen we de inwoner en het inwonersinitiatief als vertrekpunt voor investeringen in de fysieke leefomgeving. Wij zien het als onze rol om te ondersteunen, verbinden en faciliteren, en daarmee een bijdrage te leveren aan het behouden en verbeteren van de leefbaarheid.

Vanuit het beleidskader 'Leefbare Steden en Dorpen' zetten we in op het versterken van leefbaarheid door het verbeteren van de leefomgeving, werken we met partners aan een spoedige realisatie van voldoende passende en betaalbare woningen en werken we aan leefbare steden en dorpen die immers belangrijk zijn voor ons alledaagse leven, onze identiteit en het vestigingsklimaat.

De ambitie van dit beleidskader komt concreet naar voren in de volgende drie lange-termijn doelstellingen:

- 1. Verbetering van de leefbaarheid in Limburgse steden en dorpen;**
- 2. Passende woonruimte voor iedereen die in Limburg wil wonen;**
- 3. Balans tussen beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving.**

Deze lange-termijn doelstellingen laten zich vertalen naar concretere doelen voor 2027, met Provinciale activiteiten en bijbehorende instrumenten, die ieder bijdragen aan het behalen van deze doelen. Allereerst kiezen we voor verbetering van de leefbaarheid in Limburgse steden en dorpen, via een (gebiedsgerichte) aanpak van lokale leefbaarheidsproblematieken in de fysieke leefomgeving, die we vanuit dit kader samen met partners aanpakken. (*doelstelling 1*). Naast deze lokale (maar ook integrale) focus, blijven we ook Limburg-breed inzetten op de realisatie van voldoende en passende, betaalbare woonruimte voor elke (toekomstige) Limburgse inwoner (*doelstelling 2*). Veel vraagstukken grijpen op elkaar in, waarbij een 'sectorale' benadering weliswaar snel en afgebakend tot deelresultaten leidt, maar mogelijk wel tot minder publieke waarde voor inwoners van een gebied, wijk of regio. Hierom komt provinciale sturing op de 'samenhang der dingen' ook aan de orde, met name in het ruimtelijk domein (*doelstelling 3*).

Het streven naar een verbetering van de leefbaarheid is niet alleen een streven in dit beleidskader, maar een uitdaging die ook andere beleidskaders raakt. Provincie-breed streven we naar de verbetering van de leefbaarheid door ons te richten op omgevingskenmerken die bepalend zijn voor met name de sociale en de fysieke omgeving. In het beleidskader Leefbare Steden en Dorpen ligt de focus op de fysieke omgeving, de openbare ruimte en (semi) publiek toegankelijke ruimte en gebouwen. Vanuit het beleidskader Samen Leven en Bestaanszekerheid ligt het accent op investeringen, die gemeenschapszin (sociale cohesie) stimuleren binnen een samenleving waarin iedereen kan meedoen en elkaar kan ontmoeten. Beide kaders richten zich zowel op wijken, dorpen en buurten, waarbij de leefbaarheidsbehoefte van de inwoners centraal staat (hoogte van de nood). Op basis van data blijkt dat in een aantal wijken verschillende behoeftes samenkomen. Vanuit het kader Samen Leven en Bestaanszekerheid hebben we daarom hier extra aandacht voor (minimaal 5 aandachtswijken). Op deze wijze wordt vanuit beide

kaders een bijdrage geleverd, zowel vanuit een fysieke en een sociale invalshoek, aan de leefbaarheid voor elke Limburger.

Voor een integraal beeld verwijzen we u naar het bijgevoegde beleidskader.

7. **Afweging van alternatieven en motivering gemaakte keuze / toets duurzaamheidparagraaf**

Totstandkoming van de acht beleidskaders

In de aanloop naar deze provinciale beleidskaders heeft u voor diverse deelonderwerpen uit deze kaders reeds werkbezoeken afgelegd o.a. via PS-on-tour, zijn er technische briefing of infosessies georganiseerd of zijn er gesprekken met woordvoerders van uw fracties gevoerd. Vanuit de aanbevelingen van de eerdere werkgroep Verbetering Positie Provinciale Staten (VPPS) – inmiddels Commissie VPPS – is zo invulling gegeven aan het actief betrekken van de Staten in een vroegtijdig stadium bij onderdelen van de 8 beleidskaders.

Tegelijkertijd hebben wij ook geleerd van de vorige periode in de wijze waarop de provinciale beleidskaders toen zijn vastgesteld. We zetten daarbij de volgende stappen in deze periode:

- Van 39 kaders en uitvoeringsprogramma's (2019-2023) naar 8 beleidskaders (2023-2027);
- Van vrije structuur en verschillende abstractieniveaus naar uniforme structuur en uitvoeringsgericht;
- Van kaders zonder KPI's of met 22 KPI's naar uniforme beschrijving van impact-outcome-output aan de hand 8 'doelenbomen' vanuit een meer kennis- en databedreven werkwijze;
- Van financieel 'planningsoptimisme' en voor 4 jaar 'afscheuren' naar werken met programmareserves en jaarlijkse realistische planning;
- Van kaders die niet te relateren zijn aan de begroting naar een 1 op 1 aansluiting kaders en P&C-cyclus;
- Van kader-afhankelijke invulling lobby en fundraising naar een structurele inbedding in elk beleidskader;
- Van enkel oordeelsvormende betrokkenheid PS naar een brede vroege betrokkenheid van Provinciale Staten (VPPS);
- Van ad hoc planning PS-stukken naar een Strategische Voorraadagenda 2024 (jaarplanning) voor Statencommissies en PS.

Voor de kaders zijn er ook werksessies en diverse gesprekken met partners uit de Limburgse samenleving gevoerd ter voorbereiding. Voor het kader Leefbare Steden en Dorpen en specifiek voor het ophalen van beelden ten aanzien van het Leefbaarheidsfonds, hebben we eind november twee sessies met externe partners georganiseerd. De deelnemers waren corporaties, de woonbond, de ouderenbond, speeltuinwerk, onderwijsstichting (Movares), IVN, projectontwikkelaar, zorg&welzijn (Envida/DeZorggroep), vertegenwoordiging retail (centrum platform Limburg), vereniging kleine kernen en gemeenten (groot en klein, Noord, Midden en Zuid). Daarnaast zijn er ook op 10 november 2023 tijdens de behandeling van de Begroting 2024 en Najaarsnota 2023 een aantal moties ingediend die daar waar mogelijk reeds een plek hebben gekregen in de voorliggende beleidskaders.

In de provinciale beleidskaders zijn daarnaast ook de inhoudelijke dwarsverbanden *tussen* de beleidskaders benoemd. Daarnaast is er een aantal *generieke* thema's die als rode draden door alle kaders heen spelen: het verminderen van regeldruk in provinciaal beleid, het vanuit verschillende invalshoeken werken aan de leefbaarheid, het belang van onderwijs en arbeidsmarkt en het werken met kennis en data.

Werken aan maatschappelijke impact (doelenboom)

De Doelenboom

Gedurende deze collegeperiode is het onze inzet om als provincie concrete toegevoegde waarde te bieden en (meetbare) maatschappelijke impact te realiseren. In alle acht de beleidskaders is gekozen om door middel van een doelenboom de essentie van de provinciale inspanningen hiertoe in beeld te brengen. Mede naar aanleiding van de sonderende bespreking hebben we de benamingen van de verschillende niveaus aangepast naar beter Nederlands taalgebruik. We hebben gekozen om de gestelde maatschappelijke opgave (was eerder 'impact'), doelstellingen (was eerder 'outcome'), beoogde resultaten (was eerder 'output') en activiteiten langs vier niveaus in kaart te brengen via een uniforme opzet:

- Maatschappelijke opgave: Het lange-termijn vraagstuk. Een trendmatige ontwikkeling die niet direct beïnvloedbaar is door provinciaal beleid;
- Doelstelling: De doelstellingen waar we ons de komende periode op richten. Dit zijn doelen waar meerdere partners aan bijdragen;
- Resultaat: Resultaten die de Provincie (zelf of samen met anderen) de komende periode oplevert;
- Activiteiten: Provinciale acties en interventies die verricht zijn om bij te dragen aan de gestelde resultaten.

Door in de doelenboom de gewenste 'maatschappelijke opgave' als vertrekpunt te nemen, is hij richtinggevend voor onze provinciale bijdrage. De doelenbomen geven dus een antwoord op de vragen "wat willen we bereiken?" en "wat gaan we hiervoor doen?". Hierbij zijn we ons ervan bewust dat niet alles binnen de directe of indirecte provinciale invloedssfeer ligt en we vaak samen met andere partners een bijdrage kunnen leveren aan het hoogst gestelde doel. Vandaar ook dat er in een aantal gevallen voor gekozen is om met woorden als 'meer', 'behoud van', 'verbetering', 'toegankelijk' of 'terugdringen' te werken.

Monitoring

Tevens biedt de doelenboom de basis voor het volgen van de voortgang door Provinciale Staten. Dit wordt pas mogelijk wanneer er ook gemonitord en gerapporteerd wordt over de in de doelenbomen opgenomen maatschappelijke opgaven, doelstellingen, beoogde resultaten en activiteiten. We zullen dan ook indicatoren opstellen bij de doelenbomen en deze met zorgvuldigheid verwerken in de P&C-cyclus. Aan de hand van deze indicatoren kunnen we de vragen "hoe staat het met de maatschappelijke opgaven in Limburg" en "heeft de provincie haar beoogde resultaten behaald om hier positief aan bij te dragen?" (ten delen) beantwoorden. Voor een aantal kaders zal er de komende collegeperiode ook gewerkt worden aan het ontwikkelen van nieuwe indicatoren omdat de huidige beschikbare indicatoren ontoereikend zijn.

In de Voorjaarsnota 2024 komen we met een concreet voorstel voor de bij de doelen horende *indicatoren* en de verwerking hiervan in de P&C-cyclus. Door de koppeling tussen (i) de doelenbomen, (ii) indicatoren en (iii) de P&C Cyclus zorgen we voor meer samenhang tussen (i) beleid, (ii) data & informatie en (iii) financiën. Hiermee beogen we de kaderstellende en controlerende taak van Provinciale Staten optimaal te ondersteunen.

8. Relatie met Programmabegroting – financiële aspecten

Het kader Leefbare Steden en Dorpen is onderdeel van het begrotingsprogramma 5 “Leefbare Steden en dorpen” en is opgebouwd uit de begrotingsproducten 5.1.1 Leefbare steden en dorpen, 5.1.2 Toekomstbestendige woonruimte, 5.1.3 Kwaliteit met minder ruimte en 5.1.4 Bodem en ondergrond.

Het voorliggende kader beschrijft hoe de middelen in de reguliere begroting en de beschikbare programma reserves worden ingezet. In de sonderende behandeling is gevraagd naar de samenhang met de inzet van verschillende soorten instrumenten te duiden (toezegging 9361). Ten aanzien van de reguliere begrotingsmiddelen wordt in de verplichte BBV-paragrafen⁴ grondbeleid, financieringen en verbonden partijen en onderhoud kapitaalgoederen inzicht gegeven in de bestaande inzet van instrumenten. Inzet van de programma reserves ten behoeve van nieuwe instrumenten wordt langs drie lijnen beheerst:

- Budgetrecht algemeen: de inzet van programma reserves kan alleen na instemming van PS via de reguliere P&C documenten of een separaat voorstel;
- Wensen en bedenkingen: indien het instrument financiering (inclusief borgstellingen) of deelnemingen wordt ingezet en de inzet meer dan € 1 mln. bedraagt worden PS in gelegenheid gesteld wensen en bedenkingen te uiten;
- Uitvoeringskaders: Bij de inzet van instrumenten wordt het uitvoeringskader SIS 3.0 gehanteerd om een weloverwogen keuze te maken. Specifiek voor grond- en vastgoed is er tevens het uitvoeringskader ‘Zo werken wij - grond en vastgoed’.

Overige stromen betreffen het reguliere subsidie proces of het inkoopproces voor opdrachten. Langs deze lijnen wordt u betrokken in de besluitvorming en geïnformeerd over het ingezet instrumentarium.

In tegenstelling tot de voorgaande periode is bewust ervoor gekozen om ook de bestaande middelen mee te nemen in het beleidskader. Er zit de komende 4 jaar immers nog bijna € 1 mld. aan structurele middelen in de begroting en er loopt voor € 200 mln. aan beleid uit de vorige coalitieperiode door in deze coalitie. Daarmee zijn de totaal € 207 mln. intensiveringen slechts een klein deel van hoe wij de komende periode uitvoering geven aan de ambities van dit college. Daarom is het zeer wezenlijk om ook deze structurele en doorlopende middelen mee te nemen en te beschrijven in de voorliggende kaders. Zo houdt u aansluiting met de begroting en de daaropvolgende verantwoording in de voorjaarsnota, najaarsnota en jaarstukken.

⁴ BBV staat voor Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten. Er zijn regels voor het opstellen van financiële rapporten van gemeenten en provincies waaronder regels voor de begroting, meerjarenraming, het jaarverslag en de jaarrekening. Deze moeten correct, begrijpelijk en volledig zijn. Daarom laten gemeenten en provincies de jaarrekening controleren door een accountant. Dit staat in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

De intensiveringsmiddelen zijn in de begroting omgezet naar programma reserves. In onderstaand overzicht ziet u welke middelen aan de hand van deze beleidskaders worden ingezet.

Programma	Ingezet programma reserve	Restant programma reserves	Totaal
1 Perspectief voor het landelijk gebied	€ -	€ 4.000	€ 4.000
2 Samen leven en bestaanszekerheid	€ 350	€ 26.650	€ 27.000
3 Werken aan een toekomstbestendige economie	€ -	€ 55.000	€ 55.000
4 Nieuwe energie en een schoon leefmilieu	€ -	€ 10.000	€ 10.000
5 Leefbare steden en dorpen	€ -	€ 35.000	€ 35.000
6 Cultuur en erfgoed voor iedereen	€ 5.260	€ 24.740	€ 30.000
7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	€ 1.000	€ 9.000	€ 10.000
8 Provincie midden in de samenleving	€ 900	€ 16.000	€ 16.900
9 Onvoorzien	€ -	€ 19.000	€ 19.000
Totaal	€ 7.510	€ 199.390	€ 206.900

Programma	2024	2025	2026	2027
2 Subsidieregelingen boven lokaal + topsport	€ -350	€ -	€ -	€ -
6 Voordekunst	€ -1.000	€ -	€ -	€ -
6 Matching Basis Infrastructuur (BIS)	€ -250	€ -250	€ -250	€ -250
6 Limburgs Museum	€ -300	€ -300	€ -300	€ -300
6 Popmuziek	€ -400	€ -	€ -	€ -
6 Restauratie monumenten	€ -400	€ -400	€ -400	€ -400
6 Stichting Liberation Route Limburg	€ -15	€ -15	€ -15	€ -15
7 711 Verkeersactieve school	€ -	€ -250	€ -250	€ -500
8 824 Bevrijdingsdag 2024 en 80 jaar bevrijding	€ -900	€ -	€ -	€ -
Totaal	€ -3.615	€ -1.215	€ -1.215	€ -1.465

Daar waar reeds de programmareserve wordt ingezet, zal bij de besluitvormende behandeling tevens de bijbehorende begrotingswijziging voorgelegd worden. Dat is in dit kader niet het geval. U zult ook zien dat een deel van het beleid nog in ontwikkeling is en dat in veel gevallen de programma reserves nog niet (geheel) worden aangesproken. Dat is een positieve ontwikkeling voor het budgetrecht van PS en de beoogde transparantie. Inzet van middelen wordt pas voorgelegd op het moment dat het college én PS kunnen doorgronden waar ze “ja” tegen zeggen. In het voorliggende kader is een eerste *indicatieve* verdeling van de intensiveringsmiddelen uit de programma reserves opgenomen voor de periode 2024 t/m 2027. Die is in deze fase nog onvoldoende concreet om hier de programma reserves voor aan te spreken en dus een formeel besluit over te nemen.

Het eerstvolgende moment om middelen uit de programmareserve volgt snel, namelijk op 28 juni bij vaststelling van de Voorjaarsnota 2024. Ondertussen gaat uitvoering gewoon volledig door uit de bestaande middelen, inclusief van overgeboekte middelen uit voorgaande jaar. Zo is de doorontwikkeling gemaakt naar:

1. Minder kaders en meer integraliteit
2. Kaders die gaan over alle middelen
3. Zorgvuldige omgang met het budgetrecht waar beleidsvorming en vrijgeven van middelen hand in hand gaan.

Wij zien dat de uitvoeringskracht onder druk staat. Dat maakt het noodzakelijk om parallel aan het formuleren van nieuw beleid ook keuzes te maken in het staande beleid. Want alleen met focus kunnen de ambities gerealiseerd worden. Het proces rondom de taakstelling van € 50 mln. vormt hier een goed instrument voor. De uitkomsten hiervan leggen wij voor bij de Voorjaarsnota 2024.

Conditioneel voor geslaagde uitvoering is:

1. Dat het rijk en andere partners hun rol pakken (in financiële, wettelijk of uitvoerende zin).

2. Dat GS en PS heldere prioriteiten stellen, en daarmee samenhangend ook besluit wat wij niet, minder of anders gaan doen.
3. Dat rijksmiddelen (en eigen middelen) ook voor uitvoeringskosten aangewend gaan worden.

De Provincie wil voor het behalen van de doelen van het coalitieakkoord optimaal gebruik maken van de fondsen en middelen die beschikbaar zijn bij het Rijk en de EU. We hebben een eerste inventarisatie gemaakt van welke fondsen, regelingen en programma's kansrijk zijn bij de beleidsprioriteiten van de verschillende kaders. Op basis van deze inventarisatie gaan wij prioritaire dossiers vaststellen. In de Voorjaarsnota 2024 wordt het overzicht van de prioritaire dossiers ter kennis gebracht van Provinciale Staten. Onze aanpak voor fondsenwerving ('fundraising') is opgenomen in het beleidskader Provincie Midden in de Samenleving".

9. Juridische aspecten – deregulering

In het coalitieakkoord is het terugdringen van regeldruk een rode draad: "Wij zullen waar mogelijk regels schrappen en beleid herzien, ook zullen we ons inzetten om onze eigen procedures te vereenvoudigen of doorlooptijden te verkorten, altijd helder te communiceren en een luisterend oor te hebben voor suggesties vanuit de praktijk" (p.12). Vanuit deze opdracht werken wij vanuit het college aan een gecoördineerde aanpak die en alle beleidskaders betreft. Daar waar mogelijk en gewenst zullen wij procedures waarvoor de Provincie verantwoordelijkheid draagt versnellen en/of stimuleren waar kan. Voor het Leefbaarheidsfonds zullen we de indiening en verantwoording afstemmen op de professionaliteit van de aanvrager en de hoogte van de subsidie. Ook zullen we acteren vanuit het één provincie principe, en aanvragen gecoördineerd door ons huis afhandelen. Hiermee trachten we de administratieve lasten te verminderen. Tegelijkertijd zullen wij ook als regulerende overheid streng zijn als de kwaliteit van het leefmilieu in Limburg of de veiligheid van Limburgers in het geding is. Hiernaast gaan we ook het gesprek aan met onze Limburgse gemeenten om te bezien op welke wijze we ook door bijvoorbeeld goede voorbeelden te delen of door te experimenteren tussen gemeenten onderling. Vanuit het beleidskader Provincie Midden in de Samenleving wordt hier een gecoördineerde aanpak voor ontwikkeld.

10. Verbindingslijnen en andere visies

In alle beleidskaders is er een aparte paragraaf opgenomen "Dwarsverbanden met andere kaders". Daarin wordt de inhoudelijke samenhang van het provinciale beleid geschetst.

De definitie van leefbaarheid is in een informatiesessie met Provinciale Staten besproken. Gedeputeerde Staten heeft geconcludeerd dat alle beleidskaders op enigerlei wijze bijdragen aan de leefbaarheid van Limburg en dat deze definitie dan ook breed gehanteerd wordt in de kaderstelling. In het bijzonder is afstemming gevonden met het beleidskader *Samen leven en Bestaanszekerheid* waar het gaat om de relatie tussen de sociale cohesie en de fysieke ruimte en gebiedsgericht werken.

11. Relatie met aanpak coronacrisis

Niet van toepassing.

12. Toets Referendumverordening

Provinciale beleidskaders zijn referendabel conform de Referendumverordening 2022.

13. Effecten op CO₂ en stikstof emissies

Niet van toepassing.

14. Verdere planning, procedure en uitvoering

Het voorliggende statenvoorstel betreft een uitwerking van het coalitieakkoord *Elke Limburger telt!* Zoals besproken in uw Agendacommissie en Presidium zullen de beleidskaders na de eerdere sonderende bespreking nu worden aangeboden voor een *oordeelsvormende* bespreking in de Statencommissies in 29 maart 2024. Indien uw Staten de voorstellen besluitrijp achten zullen deze besluitvormend in de Provinciale Statenvergaderingen van 12 april 2024 aan u voorgelegd worden.

Uiteraard zal uw betrokkenheid bij het beleidskader Leefbare Steden en Dorpen hier niet stoppen. We rapporteren periodiek, in het ritme van de Planning & Control cyclus, over de voortgang op de gestelde doelen binnen dit kader (welke terug te vinden zijn in de bijbehorende doelenboom). Daar waar de inzet van de programmareserves Wonen en Leefbaarheid (€35 mln.) gewenst is, wordt dit via een begrotingswijziging aan uw Staten voorgelegd. Dit zullen we pas doen zodra het beleid concreet genoeg is en uw Staten goed kunnen doorgronden waar u “ja” tegen zegt. Dit is een positieve ontwikkeling voor het budgetrecht van PS en de hiermee beoogde transparantie. Het eerstvolgende moment waarop wij naar verwachting bij u een voorstel zullen neerleggen om middelen uit de programmareserve in te zetten volgt snel, namelijk op 28 juni bij vaststelling van de Voorjaarsnota 2024.

Ook zijn wij voornemens om uw Staten jaarlijks op een diepgaander detailniveau te informeren over de voortgang. Voor het Leefbaarheidsfonds zullen wij uw Staten in het tweede kwartaal van 2025, voorafgaand aan de Voorjaarsnota 2025, voor het eerst informeren over de voortgang van het Leefbaarheidsfonds op alle drie de schaalniveaus. Hierna zullen we jaarlijks terugkomen bij Provinciale Staten om goed inzicht te bieden in de ingediende en gehonoreerde initiatieven en in de behaalde resultaten van deze initiatieven. Hiermee blijft u in positie om te controleren hoe de middelen uit het Leefbaarheidsfonds besteed worden. Indien gewenst kunnen uw Staten van deze momenten gebruik maken om bij te sturen.

Voor wat betreft het spoor over wonen, zullen wij u jaarlijks voorzien van de provinciale Woonmonitor en zullen we in kwartaal één van 2024 een infosessie organiseren over de Woondeal, grootschalige woningbouw nabij OV-knooppunten en het ‘straatje erbij’ (toezegging 9352).

Ten aanzien van het spoor van de fysieke leefomgeving zult u eind Q1 2024 het plan van aanpak voor de actualisatie van de Provinciale Omgevingsvisie ontvangen ter sondering. In dit plan van aanpak worden de nadere bespreek- en behandelmomenten gerelateerd aan dit proces geschetst, waaronder de sonderende bespreking van de omgevingsvisie en besluitvorming over

de omgevingsvisie en de omgevingsverordening. Ook wordt u via de Statenwerkgroep Omgevingsvisie, actief geïnformeerd over de voortgang, waaronder over de voortgang rondom het Ruimtelijk voorstel en het Ruimtelijk arrangement. In het eerste kwartaal van 2024 zal ook nog een infosessie over de samenhang van de POVI georganiseerd worden (toezegging 9352).

15. Periodieke informatie/sturingsinformatie

✓ **Via Jaarstukken en Begroting**

- ☐ Paragraaf Projecten
- ☐ Paragraaf Financieringen
- ☐ Paragraaf Verbonden Partijen
- ☐ Paragraaf Bedrijfsvoering
- ✓ Programmaverantwoording

☐ **Voortgangsrapportages Regeling grote Projecten**

16. Evaluatie

In het coalitieakkoord *Elke Limburg telt!* is afgesproken dat bezien wordt of het college met de gekozen richting en tussentijdse resultaten van het coalitieakkoord in het voorjaar van 2025 op koers ligt.

17. Communicatie

Het door Provinciale Staten vastgestelde beleidskader wordt gepubliceerd op www.limburg.nl. Bij de totstandkoming van het beleidskader zijn daarnaast belangrijke communicatieaspecten meegenomen, denk aan de opbouw van het kader en de leesbaarheid ervan. Tot slot wordt er gedurende de uitvoering van het beleidskader met communicatieaspecten rekening gehouden en wordt op zo veel mogelijk momenten gebruik gemaakt van de provinciale communicatiekanalen.

18. Meegezonden bijlagen

Bijlage 1: Nota van wijzigingen t.o.v. sonderend concept-beleidskader

Bijlage 2: Beleidskader "Leefbare Steden en Dorpen"

Bijlage 3: Doelenboom "Leefbare Steden en Dorpen"

**ONTWERPBESLUIT
PROVINCIALE STATEN
VAN LIMBURG**

No: G-24-013

Onderwerp: Statenvoorstel Beleidskader Leefbare Steden en Dorpen

Provinciale Staten van Limburg;

gezien het voorstel van Gedeputeerde Staten van Limburg van

besluiten:

In te stemmen met de vaststelling van het voorliggend beleidskader 'Leefbare Steden en Dorpen'.

Aldus vastgesteld door Provinciale Staten van Limburg in hun vergadering van

De heer mr. A.O.J. Pregled, griffier

De heer E.G.M. Roemer, voorzitter

Bijlage 1 bij Statenvoorstel Beleidskader Leefbare Steden en Dorpen

Nota van Wijzigingen t.o.v. sonderend concept-beleidskader

Achtergrond	Wijziging	Plek in document
<i>Actiepunt obv sonderende bespreking LEO</i> Landing van Groene Brigade en ondermijning in de beleidskaders.	Dit actiepunt heeft niet geleid tot wijzigingen in het voorliggende beleidskader. Het punt Groene Brigade is n.a.v. de sonderende bespreking opgenomen in het beleidskader 'Nieuwe Energie en Schoon Leefmilieu'. Zaken omtrent ondermijning zijn te vinden in het beleidskader 'Provincie midden in de Samenleving'.	<i>n.v.t.</i>
<i>Actiepunt obv sonderende bespreking LEO</i> De gedeputeerde zegt toe in het beleidskader Leefbare Steden en Dorpen de visie van het college in relatie tot de uitspraak "waar de nood het hoogst is" uit te werken.	In de inleidende tekst over leefbaarheid en in de tekst over het Leefbaarheidsfonds is de visie van het college op "waar de nood het hoogst is" specifiek in relatie tot de inzet van het Leefbaarheidsfonds uitgewerkt.	<i>Paragraaf 1.1; paragraaf 5.0, alinea's 2+3</i>
<i>Actiepunt obv sonderende bespreking LEO</i> Meer aandacht voor de herstructureringsopgave	<i>Geen verdere toelichting.</i>	<i>Paragraaf 1.2; paragraaf 6.0, alinea 2</i>
<i>Actiepunt obv sonderende bespreking LEO</i> De gedeputeerde zegt toe in het beleidskader Leefbare Steden en Dorpen de formulering van het Impactdoel Wonen aan te scherpen.	Wijziging in de maatschappelijke opgave (voorheen: impactdoel) van wonen. Daarnaast nog enkele wijzigingen in de doelstellingen (voorheen: outcome doelen) van wonen.	<i>Paragraaf 3.0; paragraaf 6.1; Doelenboom (bijlage)</i>
<i>Actiepunt obv sonderende bespreking LEO</i> De gedeputeerde zegt toe in het beleidskader Leefbare Steden en Dorpen scherp te brengen in het standpunt van het college	In de tekst over het Leefbaarheidsfonds is verduidelijkt hoe het college kijkt naar de verdeling van middelen uit het fonds. En meer specifiek waarom het college er niet voor kiest om de middelen op voorhand toe te spitsen op één of enkele typen	<i>Paragraaf 5.0, alinea 3; Paragraaf 5.2, alinea 1</i>

t.a.v. de verdeling van de middelen van het leefbaarheidsfonds.	voorzieningen en/of leefbaarheidsbehoeften.	
<i>Actiepunt obv sonderende bespreking LEO</i> Verduidelijking samenhang met beleidskader 'Samen Leven en Bestaanszekerheid'	In de tekst over Leefbaarheidsfonds is een stuk toegevoegd die de samenhang tussen de opgaven uit beide kaders schetst en een stuk tekst welke nader ingaat op de coördinatie tussen de instrumenten uit beide kaders (één Provincie principe).	<i>Paragraaf 5.0, alinea 2; paragraaf 5.2.1, alinea 4</i>
<i>Actiepunt obv sonderende bespreking LEO</i> Nadere toelichting bij punten die het verminderen van regeldruk betreffen	<i>Geen verdere toelichting.</i>	<i>Paragraaf 5.2, alinea 1; paragraaf 6.2, alinea 1+3</i>
<i>Actiepunt obv sonderende bespreking LEO</i> De gedeputeerde zegt toe in het beleidskader Leefbare Steden en Dorpen de monitoring in het kader van Leefbaarheid uit te werken.	In het stuk is de wijze van monitoring van initiatieven nader uitgewerkt. De koppeling tussen deze monitoring en de betrokkenheid van Provinciale Staten bij monitoring en bijstelling vanuit haar controlerende en kaderstellende rol is tevens gelegd. Hiernaast is een 'externe adviesraad' toegevoegd aan het beoordelingsmechanisme van het Leefbaarheidsfonds, welke ook betrokken is bij evaluatie.	<i>Paragraaf 5.2, alinea 1; paragraaf 5.2.2, alinea 3; paragraaf 5.2.2.B, alinea 4; paragraaf 5.2.2.C, alinea 3; paragraaf 5.2.4; paragraaf 10, alinea's 1+2</i>
<i>Actiepunt obv sonderende bespreking LEO</i> Verduidelijking noodzaak gemeentelijke instemming met initiatieven vanuit het leefbaarheidsfonds.	<i>Geen verdere toelichting.</i>	<i>Paragraaf 5.2.1, alinea 5</i>
<i>Actiepunt obv sonderende bespreking LEO</i> Nadere uitwerking van cofinancieringsaspect bij het Leefbaarheidsfonds.	In de paragraaf met uitgangspunten t.a.v. het Leefbaarheidsfonds is de algemene lijn wat betreft cofinanciering aangescherpt. Vervolgens is deze algemene lijn verder uitgewerkt en geconcretiseerd binnen de drie schaalniveaus van het Leefbaarheidsfonds.	<i>Paragraaf 5.2.1, alinea 7+8; paragraaf 5.2.2.A, alinea 2; paragraaf 5.2.2.B, alinea 4+5; paragraaf 5.2.2.C, alinea 5+6</i>

<i>Actiepunt obv sonderende bespreking LEO</i> De gedeputeerde zegt toe de rol van de Provincie t.a.v. het (basis)onderwijs aan te scherpen in het beleidskader Leefbare Steden en Dorpen.	In de tekst over het Leefbaarheidsfonds is nader uitgewerkt dat middelen uit het fonds niet bedoeld zijn om voorzieningen, zoals onderwijsinstellingen, open te houden.	<i>Paragraaf 5.2.2.B, alinea 3</i>
<i>Actiepunt obv sonderende bespreking LEO</i> De gedeputeerde zegt toe aan te scherpen in het beleidskader Leefbare Steden en Dorpen aan welk type voorzieningen de middelen uit het Leefbaarheidsfonds besteed worden	In de tekst over het Leefbaarheidsfonds is nader uitgewerkt voor welk type voorzieningen middelen uit het fonds gebruikt kunnen worden. Zo is expliciet ingegaan op de relatie tot verduurzaming van gebouwen. Om de generieke lijn beter te duiden is een schema toegevoegd over de relatie tussen de definitie van leefbaarheid, de leefbaarheidsbelangen en de afbakening van het Leefbaarheidsfonds. De leefbaarheidsbelangen zijn ook aan de doelstelling (voorheen: outcome doel) van het onderdeel leefbaarheid in de doelenboom toegevoegd.	<i>Paragraaf 5.2.2.B, alinea 3; Doelenboom (bijlage)</i>
<i>Actiepunt obv sonderende bespreking LEO</i> De gedeputeerde zegt toe in het beleidskader Leefbare Steden en Dorpen de connectie met het buitenland te verduidelijken.	<i>Geen verdere toelichting.</i>	<i>Paragraaf 6.0, alinea 3</i>
<i>Actiepunt obv sonderende bespreking LEO</i> De gedeputeerde zegt toe in het beleidskader Leefbare Steden en Dorpen het thema arbeidsmigratie in relatie tot wonen verder uit te werken.	In het gewijzigde stuk wordt de link gelegd tussen Motie 3014 Berghorst en de Provinciale ruimtelijke kaders die ingezet kunnen worden t.b.v. regie op grootschalige huisvestingsinitiatieven.	<i>Paragraaf 6.3, alinea 2</i>
<i>Actiepunt obv sonderende bespreking LEO</i> Toelichting wat betreft taakverwaarlozing i.r.t. interbestuurlijk toezicht.	<i>Geen verdere toelichting.</i>	<i>Paragraaf 6.3, alinea 5</i>

<i>Actiepunt obv sonderende bespreking LEO</i>	<i>Geen verdere toelichting.</i>	<i>Paragraaf 6.4, alinea 4</i>
De gedeputeerde zegt toe in het beleidskader Leefbare Steden en Dorpen de concepten 'Straatje erbij' en 'Grootschalige Woningbouwlocaties Limburg' verder uit te werken.		
<i>Actiepunt vanuit Financiën</i>	Door een nieuw advies vanuit de afdeling Financiën is de insteek om direct met vaststelling van het beleidskader twee jaarschijven van de programmareserves Wonen en Leefbaarheid aan te vragen veranderd. Deze aanvraag wordt uitgesteld naar een later moment. Als gevolg hiervan is de tekst hierover in het hoofdstuk van financiën gewijzigd.	<i>Paragraaf 9.2, alinea 1, 2 + 3</i>
Wijziging t.a.v. inzet programmareserve		
<i>Actiepunt vanuit Financiën</i>	Er is een uitgebreidere financiële tabel opgenomen als bijlage van het beleidskader.	<i>Bijlagen</i>
Toezegging over de opgenomen financiële tabellen tijdens de sonderende bespreking van het concept-beleidskader 'Cultuur en Erfgoed voor iedereen'.		